

Organisatieonderdeel: Samenleving
Behandelaar: D. Feteris - Scholten
Telefoonnummer:

Vorstelnr. 3475
Barneveld, 18 april 2024
Portefeuillehouder: J. de Heer-Verheij

☒ Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct:

☐ Op overzicht Bestaand beleid (website)

Onderwerp: **Leerplichtverslag 2022-2023**

Gevraagde beslissing:

1. instemmen met het leerplichtverslag 2022-2023

1. Inleiding

In de Leerplichtwet is vastgelegd dat Burgemeester en Wethouders jaarlijks verslag uitbrengen over het gevoerde leerplichtbeleid van het afgelopen schooljaar. In de gemeente Barneveld werken we met gespreksvoerders Onderwijs, die ook de rol van leerplichtambtenaar hebben. Zij zijn daar allen toe beëdigd. In het bijgevoegde leerplichtverslag geven zij een cijfermatige verantwoording en een kwalitatief beeld van de belangrijkste werkzaamheden rondom leerplicht.

2. Beoogd effect

Verantwoording over het gevoerde leerplichtbeleid over het schooljaar 2022-2023

3. Argumenten

1.1 Wettelijke grondslag voor dit leerplichtverslag

Op basis van artikel 25, lid 1 van de Leer- en Kwalificatieplichtwet brengt het college van burgmeester en wethouders verslag uit aan de gemeenteraad van het gevoerde leerplichtbeleid. Via het bijgaande leerplichtverslag wordt verantwoording afgelegd over het schooljaar 2022-2023.

4. Kanttekeningen

Niet van toepassing

5. Financien

Niet van toepassing

6. Participatie en communicatie

Niet van toepassing

7. Uitvoering

Planning:

nvt

Evaluatie/controle:

Na uw beslissing wordt het leerplichtverslag 2022-2023 ter kennisname aangeboden aan de gemeenteraad.

8. Bijlagen

1. leerplichtverslag 2022-2023

Leerplichtverslag 2022-2023

Gemeente Barneveld

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	2
<i>Voorwoord</i>	3
1. ALGEMEEN.....	4
1.1 Leerplicht	4
1.2 Kwalificatieplicht	4
1.3 De gespreksvoerders Onderwijs	5
2. VERZUIM.....	6
2.1 Absoluut en relatief schoolverzuim	6
2.2 Tijdig melden voorkomt ernstig schoolverzuim	6
2.3 Cijfers verzuim in Barneveld	7
2.4 Thuiszitters	7
3. PREVENTIE, VROEG SIGNALERING EN AANPAK SCHOOLVERZUIM.....	9
3.1 Samenwerking gespreksvoerder Jeugd	9
3.2 Multidisciplinaire overleggen	9
3.3 Spreekuren leerplicht	10
3.4 MAZL	10
3.5 Forza	10
4. VRIJSTELLINGEN.....	12
4.1 Vrijstelling van de leerplicht	12
5. HANDHAVING	14
5.1 Bureau Halt	14
6. VOORUITBLIK	15

Voorwoord

Voor u ligt het leerplichtverslag van de gemeente Barneveld over het schooljaar 2022-2023. Met dit leerplichtverslag informeren wij u over de resultaten van het schooljaar 2022-2023. De cijfers in dit verslag hebben betrekking op de leer- en kwalificatieplichtige kinderen & jongeren van 5 tot 18 jaar uit de gemeente Barneveld.

Het schooljaar 2022- 2023 is het eerste 'normale' schooljaar na drie jaar met coronamaatregelen. Voor het eerst in drie schooljaren is er geen lockdown, geen verplicht thuisonderwijs en zijn er geen andere maatregelen die de schoolgang belemmeren.

Dit wil niet zeggen dat alles weer zoals vanouds is. De impact van de coronapandemie is nog steeds zichtbaar en aanwezig in het onderwijs.

Er zijn schoolgaande kinderen die de draad van onderwijs gewoon weer hebben opgepakt. Maar er zijn ook schoolgaande kinderen die de weg naar school met een volledige aanwezigheid en alles wat daarbij hoort, nog steeds moeilijk vinden. Zo is het voor het ene kind gewoon een terug naar 'normaal', maar is het voor een ander kind een (blijvende) zoektocht naar 'een nieuw normaal'.

Ook de gespreksvoerders Onderwijs zien dit in de contacten die zij hebben met scholen, ouders en de schoolgaande kinderen. Zo is er een verhoging zichtbaar in het aantal verzuimmeldingen. Het geeft weer dat een deel van de leerlingen moeite blijft houden met de schoolgang en alles wat daarbij komt kijken in de ontwikkeling van een schoolgaand kind.

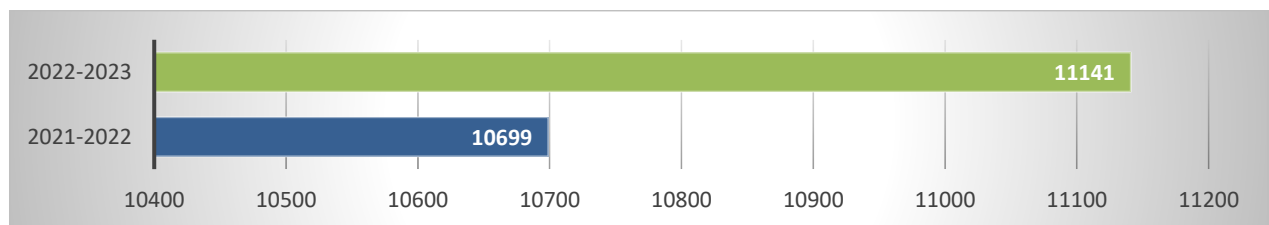
1. Algemeen

1.1 Leerplicht

Ieder kind heeft recht op onderwijs en tegelijk een wettelijke leerplicht. Kinderen hebben onderwijs nodig om zich te ontwikkelen en te ontplooiën, maar ook om later meer kans te hebben op werk. Ieder kind is volledig leerplichtig vanaf de eerste schooldag van de maand na de vijfde verjaardag. Tot aan het einde van het schooljaar waarin de jongere gedurende ten minste twaalf volledige schooljaren één of meer scholen heeft bezocht of aan het einde van het schooljaar waarin de jongere zestien jaar is geworden (art. 3 lid 1 onder a en b Leerplichtwet).

Ouders en verzorgers zijn verplicht om hun kinderen in te schrijven op een school en om toe te zien op regelmatig schoolbezoek. Scholen zijn verplicht om de aan- en afwezigheid van leerlingen te registreren en verzuim te melden aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Grafiek 1: Aantal leerplichtige (5-16 jaar) en kwalificatieplichtige (16-18 jaar) jongeren in Barneveld

1.2 Kwalificatieplicht

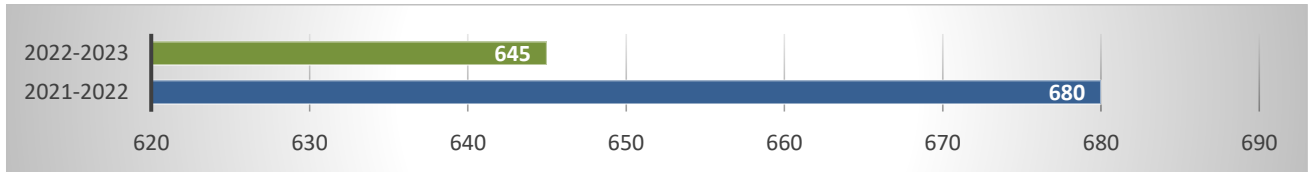
Na de leerplicht volgt een kwalificatieplicht tot achttien jaar. De kwalificatieplicht houdt in dat jongeren tot aan hun achttiende verjaardag moeten werken aan het behalen van een startkwalificatie. Deze geeft de minimale opleiding aan die nodig is om succesvol de arbeidsmarkt op te gaan. Een startkwalificatie is behaald bij een:

- Havo of VWO diploma
- MBO-2 diploma

Tijdens de kwalificatieplicht mogen jongeren niet voltijd werken. Volgt een leerling een Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL) in het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO), dan mag hij of zij leren en werken combineren. Op de kwalificatieplicht gelden een paar uitzonderingen. Zo zijn leerlingen die het praktijkonderwijs met een getuigschrift of diploma hebben afgerond, vrijgesteld van de kwalificatieplicht. Ook leerlingen uit het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) met uitstroomprofiel arbeidsmarkt of dagbesteding zijn vrijgesteld van de kwalificatieplicht.

Start leerplicht	Volledige leerplicht	Kwalificatieplicht
1 e schooldag van de maand na de 5e verjaardag	-Einde schooljaar waarin de jongere 16 jaar is geworden -12 leerjaren achtereenvolgend onderwijs gevolgd	- Havo of VWO diploma - MBO diploma niveau 2 - Bereiken leeftijd 18 jaar

Grafiek 2: Aantal jongeren met een behaalde startkwalificatie per schooljaar in Barneveld

1.3 De gespreksvoerders Onderwijs

In de gemeente Barneveld is de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 voor het primair onderwijs (PO), het voortgezet onderwijs (VO) en het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) belegd bij de gespreksvoerders Onderwijs van het team Jeugd en Onderwijs. De gespreksvoerders Onderwijs zijn bevoegd als leerplichtambtenaar. Zij houden toezicht op de naleving van de Leerplichtwet door scholen, instellingen, ouders, verzorgers en kinderen of jongeren. Aan het eind van het schooljaar 2021-2022 is er een gespreksvoerder aangenomen ter vervanging van een tijdelijke gespreksvoerder. Zij is gestart met ingang van het nieuwe schooljaar. Er zijn nu vier gespreksvoerders Onderwijs werkzaam bij de gemeente Barneveld.

De gespreksvoerder Onderwijs heeft als taak om problemen tijdig te signaleren. Ook kan de gespreksvoerder een jongere doorverwijzen naar hulpinstanties wanneer de vorming en ontplooiing van het kind/ de jongere wordt belemmerd door (dreigend) schoolverzuim of voortijdig schoolverlaten. (Dreigend) schoolverzuim is vaak een eerste teken dat er iets niet goed gaat met een kind/jongere. In die zin balanceren de gespreksvoerders in hun werk tussen zorg en handhaving. Door het gesprek aan te gaan met de ouder en kind/jongere wordt getracht om de oorzaken te achterhalen van het schoolverzuim. Het doel is om ervoor te zorgen dat kinderen deelnemen aan een passend onderwijsprogramma. De gespreksvoerders Onderwijs werken in de eerste plaats nauw samen met de betreffende school en gespreksvoerders Jeugd. Daarnaast werken zij samen met gespreksvoerders Jeugd en diverse ketenpartners. Zij zoeken samen met kinderen, jongeren en hun ouders naar de beste oplossing om verzuim tegen te gaan en weer naar school te gaan.

De belangrijkste taken van de gespreksvoerders Onderwijs samengevat:

- Gespreksvoering met ouders en kinderen om (verder) verzuim te voorkomen en meedenken rondom een passend onderwijsprogramma;
- Toezicht op de Leerplichtwet op het gebied van absoluut verzuim (het ontbreken van een schoolinschrijving);
- Toezicht op de Leerplichtwet op het gebied van relatief verzuim (spijbelgedrag en oplopend zorgwekkend verzuim);
- Deelname of bijdrage aan allerlei overlegvormen (Zorg Advies Team, MAZL, Forza etc);
- Vrijstelling van leerplicht toetsen aan voorwaarden en verlenen;
- Opstellen van een proces-verbaal tegen de ouders of de jongeren wanneer de Leerplichtwet overtreden wordt.
- Samenwerken in de keten van onderwijs, jeugd en veiligheid.

2. Verzuim

Ouders en/of verzorgers zijn verantwoordelijk voor de schoolinschrijving van hun kind. Ook zijn zij er verantwoordelijk voor dat hun kind naar school gaat en zich aan het lesprogramma houdt. Jongeren vanaf twaalf jaar zijn weliswaar niet verantwoordelijk voor hun inschrijving op een school, maar zijn wel (mede-) verantwoordelijk voor hun schoolgang. Vanaf die leeftijd kunnen zij dus ook strafrechtelijk worden vervolgd.

2.1 Absoluut en relatief schoolverzuim

Als een leerling zonder geldige reden niet voldoet aan de leerplicht, is er sprake van ongeoorloofd schoolverzuim. Er zijn twee soorten ongeoorloofd verzuim: absoluut en relatief verzuim. We spreken van absoluut schoolverzuim als de leerling niet is ingeschreven op een school, zonder dat daarvoor vrijstelling is verleend. Hiervoor zijn alleen de ouders en/of verzorgers verantwoordelijk. De gespreksvoerders Onderwijs krijgen deze kinderen in beeld door de tweemaandelijks controle op 'vermoedelijk absoluut verzuim'. Hierbij wordt gecontroleerd of alle leerplichtige kinderen daadwerkelijk bij een school staan ingeschreven. Als de inschrijving van een kind ontbreekt, ontvangen de ouders een brief met uitleg over de Leerplichtwet en het verzoek om het kind in te schrijven bij een school. Ook worden de ouders geïnformeerd over de consequenties van het niet naleven van de Leerplichtwet. Is een leerling wel ingeschreven, maar houdt hij of zij zich - zonder geldige reden - niet aan het rooster, dan is er sprake van relatief verzuim.

Onder relatief verzuim vallen:

- ongeoorloofd afwezigheid;
- te laat komen;
- luxe verzuim.

Relatief verzuim moet door scholen verplicht gemeld worden op het moment dat er sprake is van verzuim bij de leerplichtige;

- in een periode van vier opeenvolgende lesweken zestien uur of meer les- of praktijktijd verzuimt. Dat is ongeveer gelijk aan drie dagen;

Daarnaast kan het ook eerder gemeld worden;

- als er naast verzuim ook zorgen zijn over de situatie van het kind zijn of als er sprake is van recidive;
- de leerplichtige regelmatig te laat op school of in de les verschijnt.

Verzuim heeft vaak te maken met achterliggende problematiek. Is zulke gevallen spreken we ook wel van "zorgwekkend verzuim of signaalverzuim". Hiervan is sprake als het verzuim een signaal is voor problemen zoals:

- leerproblemen;
- sociaal-emotionele problemen;
- (ernstige)gedragsproblemen;
- gezondheidsproblemen (fysiek en/of psychisch/psychiatrisch);
- gezinsproblemen.

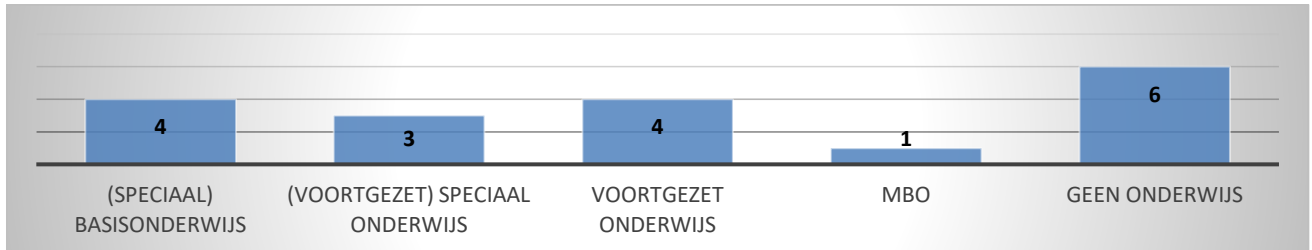
2.2 Tijdig melden voorkomt ernstig schoolverzuim

De school is in eerste instantie verantwoordelijk voor kinderen die minder dan 16 uur in vier aaneengesloten weken verzuimen. Scholen zijn wettelijk verplicht om verzuim bij DUO te melden, als het gaat om meer dan 16 uur verzuim in een aaneengesloten periode van vier weken. Bij herhaald verzuim moet de school steeds melden als dit 16 uur of meer betreft. Dit leidt soms tot meerdere verzuimmeldingen voor één leerling.

Om schooluitval te voorkomen, is de samenwerking tussen scholen en de gespreksvoerders Onderwijs essentieel. Op het moment dat scholen hen tijdig betrekken door signalen af te geven en verzuim te melden, kan ernstig schoolverzuim worden voorkomen en beperkt.

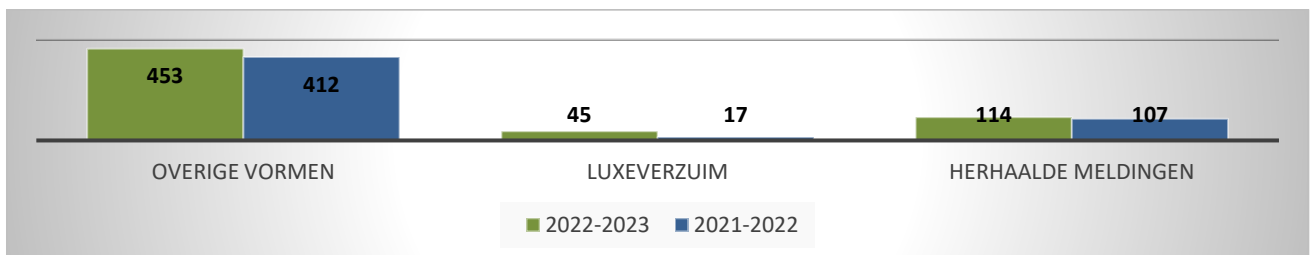
2.3 Cijfers verzuim in Barneveld

Grafiek 3: Absoluut verzuim naar onderwijssoort

Uit deze grafiek blijkt dat er achttien kinderen in de categorie absoluut verzuim vielen in schooljaar 2022-2023. Van deze kinderen zijn er vervolgens ook weer zes ingeschreven op een school. De overige kinderen zijn allen in beeld en bleken bij nader onderzoek onder andere verhuisd te zijn of niet meer onder leerplicht te vallen. Een van deze kinderen heeft een vrijstelling onder 5a. Dan zijn er nog twee kinderen waar nog geen schoolinschrijving is. De gespreksvoerder is hierin in gesprek met ouders om te komen tot een schoolinschrijving.

Grafiek 4: Ongeoorloofd relatief verzuim per categorie naar schooljaar

Uit bovenstaande grafieken blijkt dat er tijdens het schooljaar 2022-2023 over vierhonderdachtennegentig unieke leerlingen meldingen over ongeoorloofd relatief verzuim zijn binnen gekomen. Dit is meer dan vorig schooljaar. Deze verhoging blijft deels te verklaren door de naweeën van de coronapandemie. Als gevolg dat er meer leerlingen zijn die moeite blijven houden met de schoolgang en andere zaken. Er komen dan ook meer meldingen van verzuim binnen. Daarnaast zijn er ook meer leerplichtige kinderen in de gemeente.

Het aantal unieke leerlingen met luxe verzuim laat in absoluut aantal een stijging zien ten opzichte van het schooljaar 2021-2022. Het cijfer komt daarmee nog ruim boven het aantal luxe verzuim van voor corona (eenendertig leerlingen in schooljaar 2019-2020). We zien dat ouders ondanks de vastgestelde schoolvakantie van school toch sneller het eigen belang de voorkeur geven om het kind te laten verzuimen in plaats van het schoolbezoek.

2.4 Thuiszitters

Een thuiszitter is een leerplichtige jongere tussen vijf en achttien jaar die meer dan vier weken achtereen school- of lestijd verzuimt, zonder dat deze ontheffing heeft van de leerplicht of vrijstelling heeft van geregeld schoolbezoek. In sommige gevallen blijkt dat een kind tijdelijk niet in staat is om onderwijs te volgen. Vaak is een (combinatie) van problemen daar de oorzaak van. De thuiszittersproblematiek is dan ook vaak complex. In overleg met alle betrokken partners wordt in het geval van thuiszitters gezocht naar een maatwerkoplossing. Het doel is uiteindelijk om de leerling bij de gespreksvoerders Onderwijs in beeld

te krijgen en te houden. Zo kan de leerling (op termijn) begeleid worden naar passend onderwijs of een andere passende oplossing. Er zijn bijvoorbeeld situaties waarin (tijdelijke) behandeling, dagbesteding of werk passender is voor een kind dan het volgen van onderwijs. Van thuiszitten, zonder dat er gewerkt wordt aan een oplossing, is dan ook nooit sprake. Om tot een passende oplossing te komen is veel inzet nodig. Het is vaak een zaak van lange adem. De gespreksvoerder onderwijs hebben op regelmatig basis ook overleg met de samenwerkingsverbanden PO en VO over de thuiszitters.

2.5 Landelijke ontwikkelingen rondom verzuim

In maart 2022 heeft de minister van Onderwijs laten weten dat hij tot doel heeft dat kinderen en jongeren zich in alle gevallen kunnen blijven ontwikkelen. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zet daarom in op een verbetering van het passend onderwijs. Hierbij was de minister gericht op een nieuwe verzuimaanpak. In verdere uitwerking van de nieuwe verzuimaanpak zijn de doelen verder aangepast.

De vernieuwde verzuimaanpak bestaat uit de volgende doelen:

1. Ieder kind wordt gezien, doordat de aanwezigheid centraal staat;
2. Ieder kind heeft een echt passend aanbod van onderwijs;
3. Digitaal afstandsonderwijs wordt ingezet voor kinderen en jongeren die geen (volledig) onderwijs op school (kunnen) volgen.

Met het vertrek van de vorige minister van OCW en vervolgens een demissionaire periode is er wel enige vertraging ontstaan in de verdere uitwerking van deze aanpak. Recent heeft er een consultatieronde plaatsgevonden voor de nieuwe wetsvoorstellen die noodzakelijk zijn om deze nieuwe aanpak te kunnen implementeren. De precieze gevolgen voor de uitvoering en werkwijze van de gespreksvoerder Onderwijs blijft vooralsnog nog onbekend.

Uit de praktijk: Thuiszitter met hoopvol resultaat

Sinds voorjaar 2022 gaat Kees¹ helemaal niet meer naar school. Hij is uitgevallen door psychische problemen, school levert hem onder andere veel stress en spanningen op. Door de psychische klachten verliet schoolgang daarvoor ook al moeizaam. Vanaf het begin is er een Gespreksvoerder Onderwijs en Gespreksvoerder Jeugd betrokken. Het is een lange zoektocht geweest om te kijken wat Kees precies nodig heeft, welke school het beste bij hem past om zo de eerste stappen naar onderwijs weer te zetten. Door de nauwe samenwerking met ouders, school, de gemeente en andere externe partijen zoals de jeugdarts worden langzaam stappen gezet om schoolgang tot stand te brengen. Het uitgangspunt is altijd: wat heeft Kees nodig en hoe zorgen we ervoor dat school een succeservaring wordt.

Start schooljaar

Aan het begin van het schooljaar zijn voorzichtig de eerste stappen naar het onderwijs gezet. Kees gaat de aankomende weken één keer per week naar school. Thuis werkt hij ongeveer twee uur per dag aan zijn huiswerk op dit moment nog onder begeleiding van één van zijn ouders.

Einde schooljaar

Gedurende het schooljaar gaat Kees stap voor stap iets vooruit. Een ambulant begeleider helpt hem thuis met zijn huiswerk waardoor ouders ontlast worden. Daarnaast kan hij uiteindelijk zelfstandig naar school fietsen zonder begeleiding. Ook lukt het hem om drie keer in de week klassikaal bij een vak aan te sluiten op school. Kees is een pientere jongen, bepaalde vakken worden dan ook op een hoger niveau aangeboden zodat hij voldoende uitdaging krijgt.

Met elkaar in gesprek

Samen met ouders, school en gemeente houden wij een vinger aan de pols. Om de zes à acht weken wordt er een MDO ingepland. In dit overleg wordt het maatwerktraject besproken, waar mogelijk breiden wij uit en als de situatie erom vraagt wordt het aangepast. Speerpunten voor aankomend schooljaar zijn, extra begeleiding vanuit school voor een vak waar hij moeite mee heeft. Als het goed blijft gaan aansluiten bij een ander vak dat klassikaal wordt aangeboden.

¹ Kees is een fictieve naam

3. Preventie, vroeg signalering en aanpak schoolverzuim

Het voeren van preventieve gesprekken is een belangrijk onderdeel van de werkwijze van de gespreksvoerder Onderwijs. Deze gesprekken vinden in diverse vormen plaats en ook met diverse ketenpartners.

3.1 Samenwerking gespreksvoerder Jeugd

De gespreksvoerders Onderwijs trekken in casuïstiek regelmatig gezamenlijk op met de gespreksvoerders Jeugd. In gesprekken over licht verzuim gaat het vaak ook om het gedrag van de jongere en wat de oorzaak van dat gedrag is, dat leidt tot het verzuim. Er wordt dan nagegaan of de jongere op eigen kracht in staat is om het gedrag te veranderen of dat hier ondersteuning bij nodig is. Het betrekken van Jeugdhulp heeft dan mogelijk een toegevoegde waarde. Soms blijkt dat een jongere al een vorm van jeugdhulp krijgt. De gespreksvoerder Onderwijs bespreekt dan met de jongere of het zinvol is om met de gespreksvoerder Jeugd af te stemmen, zodat er kan worden samengewerkt als dat nodig is.

Omgekeerd wordt de gespreksvoerder Jeugd in bepaalde situaties geconfronteerd met schoolverzuim. Om mee te denken in de casus wordt dan in overleg met ouders en de jongere contact gelegd met de gespreksvoerder Onderwijs. Samen steken zij in op een huis/deurbezoek en school. Ze maken in overleg en onderlinge samenhang afspraken over de te nemen stappen en de regie in de casus.

Door vroegtijdige samenwerking tussen de gespreksvoerders en de scholen, wordt de 'grens' tussen ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de inzet vanuit Passend Onderwijs dichterbij elkaar gebracht. Dit versterkt de preventieve aanpak en vroeg signalering.

3.2 Multidisciplinaire overleggen

Alle scholen kennen multidisciplinair overlegstructuren. Als er zorgen zijn over een leerling, dan wordt dit besproken in zulke overleggen. Bij scholen in het primair onderwijs is dit een Multidisciplinair Overleg (MDO) of Ondersteuningsteam (OT). Scholen in het voortgezet onderwijs hebben een Zorg Advies Team (ZAT). De gespreksvoerders Onderwijs nemen ook deel aan deze overleggen. De jeugdarts of de jeugdverpleegkundige (verbonden aan de VGGM) en het schoolmaatschappelijk werk maken altijd deel uit van het ZAT. Afhankelijk van de problematiek die speelt, sluiten ook andere partners aan, zoals de politie en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het kan ook voorkomen dat gespreksvoerders incidenteel aanschuiven voor overleg bij het basisonderwijs.

Ook is er individueel overleg met professionals en jeugdhulpaanbieders als het om specifieke casussen gaat. Door een casus vanuit verschillende disciplines te bekijken, kan vroegtijdig hulp worden ingezet en een ondersteuningsplan worden ontwikkeld. De rol van de gespreksvoerder Onderwijs is om het verzuim te beoordelen en om -afhankelijk van de problematiek die speelt- collega's binnen de jeugdzorg, Wmo of participatie te betrekken. Deze collega's kunnen diverse vormen van maatwerkvoorzieningen inzetten om de jongere te helpen, zoals: inkomensondersteuning, jeugdhulp en voorzieningen in het kader van de Wmo (jeugdhulp 18+).

Sinds dit schooljaar is aan iedere school een vaste gespreksvoerder Onderwijs verbonden. Op deze wijze is het voor scholen eenduidig bij wie ze terecht kunnen voor het inwinnen van advies of voor overleg met een gespreksvoerder. De scholen ervaren dit als prettig, want er is direct contact met de juiste gespreksvoerder om af te stemmen en te overleggen. Dit kan telefonisch of de gespreksvoerder Onderwijs maakt een afspraak op school om de vraag/zorg door te spreken.

3.3 Spreekuren leerplicht

Op de scholen voor voortgezet onderwijs in de gemeente houdt de gespreksvoerder Onderwijs periodiek een spreekuur leerplicht voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Regelmatig worden hier teamleiders en mentoren van individuele leerlingen bij betrokken. Ook spreken de gespreksvoerders Onderwijs tijdens het spreekuur met maatschappelijke partners die hulp of begeleiding bieden aan bepaalde leerlingen. In overleg met de school worden bepaalde leerlingen opgeroepen voor het spreekuur, omdat zij regelmatig:

- verzuimen van school (spijbelen);
- te laat komen;
- uit de klas worden gestuurd;
- boeken en/of huiswerk vergeten in combinatie met verzuim/ te laat komen.

In het gesprek dat volgt, probeert de gespreksvoerder Onderwijs erachter te komen waarom de leerling dit gedrag laat zien. De gespreksvoerder Onderwijs maakt afspraken met de leerling om dat gedrag te veranderen. Deze gesprekken zijn onderdeel van de preventieve aanpak van de gespreksvoerders Onderwijs, aangezien het veelal gaat om licht schoolverzuim. Een handhavingstraject kan ingezet worden, wanneer het gedrag van de leerling niet verandert.

3.4 MAZL

In de gemeente Barneveld werken scholen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs met de methode MAZL (Meer Aandacht voor ziekgemelde leerlingen). MAZL is een integrale aanpak door jeugdartsen van de VGGM om leerlingen met ziekteverzuim vroegtijdig te signaleren en te begeleiden. Uit onderzoek blijkt dat MAZL zorgt voor een lager ziekteverzuim bij leerlingen en schooluitval kan helpen voorkomen. Dat komt door de integrale samenwerking tussen school, jeugdgezondheidszorg en de gemeente. Achter ziekteverzuim kan namelijk een veelheid aan problemen schuilgaan. Schoolverzuim is een veelvoorkomend probleem in het voortgezet onderwijs. Ziekteverzuim ('geoorloofd verzuim') komt meer voor dan spijbelen ('ongeoorloofd verzuim'). Scholen vinden het vaak moeilijk om over de ziekte in gesprek te gaan, waardoor zij het gevoel kunnen hebben dat zij weinig grip hebben op de situatie. De jeugdarts kan scholen hierbij ondersteunen; het is voor jeugdartsen dagelijks werk om met leerlingen en ouders te praten over gezondheid en problemen. De jeugdarts kan doorvragen, daar waar school stopt. De jeugdarts is de spil in het web om af te stemmen met school, ouders en met eventuele andere behandelaars die bij de leerling betrokken zijn. De sociaal medische expertise van de jeugdarts zorgt ervoor dat de juiste hulp geregeld kan worden voor de leerling én dat er aandacht is voor de mogelijkheden die de leerling heeft om naar vermogen deel te nemen aan het lesprogramma.

3.5 Forza

Een keertje een les op school overslaan is geen ramp. Maar het is wel zorgelijk als een leerling meerdere uren per maand niet naar school gaat. Dit kan leiden tot schooluitval. De gevolgen van schooluitval kunnen ernstig zijn. Weinig tot geen zelfvertrouwen, geen diploma, geen aansluiting op de arbeidsmarkt, psychische klachten of druggebruik. Ook de kans tot delict gedrag kan toenemen.

Op tijd in actie komen en een spijbelaar helpen kan schooluitval met alle gevolgen van dien, voorkomen. Hiervoor hebben Jeugdbescherming Gelderland en de William Schrikker Stichting de Aanpak Schoolverzuim Forza ontwikkelt. In de meeste gevallen van schoolverzuim gaat het om jongeren die op meerdere gebieden problemen hebben. Forza wil deze jongeren helpen door vroegtijdig en in een relatief korte tijd intensief te investeren in de jongere, het gezin en de leefomgeving van de jongere kan de negatieve spiraal van verzuim doorbroken worden. Dit kan mogelijk langdurige (dure) en gedwongen hulp voorkomen.

Hoe werkt het?

Het streven is om de jongere zo snel mogelijk weer naar school te laten gaan. Wanneer de jongere meer als 16 uur spijbelt gaat de school een DUO-melding doen bij het digitaal verzuimloket. De school meldt de spijbelaar bij de gespreksvoerder onderwijs. De gespreksvoerder onderwijs maakt een afweging of het voor de aanpak schoolverzuim kan worden aangemeld. Voorwaarde is wel dat de aanmelding met de jongere en ouders eerst wordt besproken. De jeugdbeschermer werkt nauw samen met de gespreksvoerder onderwijs en houdt deze op de hoogte van het traject. Het traject duurt 3 maanden. Dit betekent voor de jeugdbeschermer dat hij zo vaak als nodig is persoonlijk contact heeft met de jongere, de ouders en de school. Ook kijkt hij tijdens het traject naar de toekomst. Mocht de jongere opnieuw gaan spijbelen dan ligt er een plan klaar om de jongere, zijn ouders en school te helpen. De begeleiding eindigt als het doel is bereikt: de jongere gaat weer naar school of heeft een zinvolle dagbesteding.

Voor wie?

Deze begeleidingsvorm is voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar die minimaal 16 uur per maand verzuimen. Deelname is vrijwillig. Maar als de jongere en/of zijn ouders niet voldoende meewerken of weigeren kan de leerplichtambtenaar alsnog een proces-verbaal opmaken. Het gevolg kan zijn dat de kinderrechter de begeleiding verplicht stelt in het kader van het strafrecht. Het streven is dat dezelfde jeugdbeschermer deze dan uitvoert.

Uit de praktijk: Terug naar school

Niels² is 8 jaar. Dit schooljaar was voor hem ingewikkeld op school. Hierdoor was hij soms ook verdrietig en boos in de klas. Niels is dit schooljaar niet volledig naar school geweest. Door de inzet, betrokkenheid en samenwerking van verschillende betrokkenen hebben we met elkaar een positief resultaat bereikt voor Niels.

Eind oktober

Vanuit school komt het signaal dat het niet lukt om Niels in de klas/op school te houden. Het gedrag van Niels is heftig (taalgebruik en ook fysiek). De veiligheid van de andere kinderen en ook die van de juf komen in het nauw. School geeft aan dat het beter is dat Niels niet meer in de klas komt. De school ziet ook dat alleen maar thuis zijn niet goed is. Misschien is een zorgboerderij dan een mogelijkheid.

November

Op korte termijn is er een MDO georganiseerd. Deze is opgezet met alle betrokkenen aanwezig. Ouders, school, Samenwerkingsverband, jeugdarts, gespreksvoerder jeugd en gespreksvoerder onderwijs. School geeft aan, dat zij Niels niet de ondersteuning kunnen bieden die nodig is en tegelijk is het ook nog zo onduidelijk wat er wel nodig is. Niels is net gestart op deze school. School heeft de jeugdarts betrokken om mee te denken in belastbaarheid en tegelijk in welke mogelijkheden zij ziet binnen onderwijs voor Niels. De jeugdarts geeft dat er belastbaarheid is van halve dagen. Er moet gekeken worden naar waar dit gedrag vandaan komt en er zeker naar een (andere) onderwijsplek omgekeken moet worden. Voor de korte termijn is er afgesproken, dat er alle ochtenden schoolgang is, SWV zet individuele begeleiding in op school en in de middagen kunnen ouders zorgen dat er opvang is. Vanuit gespreksvoerders is meegedacht welke organisatie deze individuele ondersteuning kan bieden.

In december is er weer een MDO over stand van zaken. De ochtenden verlopen, wanneer individuele ondersteuning er is, prima. Ook het contact met de andere kinderen is aan het herstellen. Niels komt dan ook tot leren en heeft positieve ervaringen. Er zijn door het SWV al lijnen uitgezet naar 3 scholen. We proberen met elkaar ook te blijven om zien naar een school zo nabij huis mogelijk.

Februari

² Niels is een fictieve naam

Het SWV heeft contact met een school in Ede waar Niels terecht kan. Het gaat om een onderwijszorgplek. Op deze onderwijsplek kan ook direct onderzoek/observaties worden gedaan. De TLV voor deze onderwijsplek wordt met spoed in orde gemaakt door school en is diezelfde week ingediend bij het SWV. Ook zal vanuit jeugd een deel worden meebetaald voor het stukje zorg/jeugdwet. Dit betekent dat er snel gestart kan worden met inzicht krijgen in gedrag van Niels en ouders ontlast worden. Niels gaat naar school en tegelijk start observatie/onderzoek.

Maart

Heel fijn: Niels is toegelaten en gestart bij zijn nieuwe school. Door inzet van school en SWV om tijdelijk individuele begeleiding te bekostigen en bovenal mee te denken in mogelijkheden voor een onderwijsplek, is thuiszitten voor Niels voorkomen. Belangrijker nog: vanaf nu ontwikkelt Niels zich weer. Dit heeft ook thuis rust en ruimte gegeven.

En nu

Niels gaat elke dag naar school en met veel plezier zo geven ouders aan. Hij volgt onderwijs en er is ruimte om te leren. Er komt meer zicht op Niels en van daaruit zal er in de loop van dit jaar duidelijkheid komen wat de passende plek is voor Niels.

4. Vrijstellingen

De gespreksvoerders Onderwijs beoordelen aanvragen voor extra verlof buiten de schoolvakanties om, vervangende leerplicht en vrijstelling van de kwalificatieplicht. Zij maken kennisgevingen, wanneer er aan de voorwaarden is voldaan bij een beroep op vrijstelling van de leerplichtwet, richting bezwaren of het bezoeken van een school in het buitenland.

4.1 Vrijstelling van de leerplicht

Artikel 5a

In de Leerplichtwet is de mogelijkheid opgenomen om een beroep te doen op vrijstelling van de Leerplichtwet. Bij een vrijstelling van inschrijvingsplicht op basis van artikel 5 lid a is de fysieke en/of mentale conditie van de leerling zodanig dat het volgen van onderwijs (tijdelijk) niet mogelijk is. De samenwerkingsverbanden zijn met de invoering van passend onderwijs verantwoordelijk geworden voor thuiszitters, waar deze leerlingen ook ondervallen.

Hierbij wordt, in overeenstemming met het rapport 'Met andere ogen'³ het vier-ogen principe (overleg tussen leerplicht, jeugdarts, het samenwerkingsverband en/of andere betrokken professionals) toegepast. Bij een kennisgeving zal het samenwerkingsverband onderzoeken of er binnen de gemeente (of eventueel buiten de gemeente), een passende onderwijsplek te vinden is. De jeugdarts beoordeelt of de kennisgeving voor genoemde vrijstelling gegrond is. Naar aanleiding van het advies van de jeugdarts en het samenwerkingsverband geeft de gespreksvoerder Onderwijs wel of geen vrijstelling. Het uitgangspunt is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat vrijstellingen in principe niet worden afgegeven, enkel in zwaarwegende gevallen.

Artikel 5b

Op basis van een aantal voorwaarden hoeven leerplichtige kinderen niet te voldoen aan de plicht om ingeschreven te staan op een school of bij een instelling. Eén van die voorwaarden zijn bezwaren tegen de richting van het onderwijs. Als er geen school in de buurt is die aansluit bij de religieuze- of levensovertuiging van ouders, kunnen ouders een beroep op een vrijstelling van de leerplicht doen. Dat is

³ Met andere ogen; kwartiermaker René Peters in samenwerking met Maaïke Zunderdorp, Marieke Lamers en Eline Rats; Van Zunderdorp Beleidsadvies & Management, 23 november 2018;

het zogenaamde richting bezwaar tegen alle scholen in de buurt. De ouder doet een beroep op artikel 5 b van de leerplichtwet. Dat wil zeggen dat wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan, de vrijstelling van rechtswege ontstaat. De gespreksvoerder Onderwijs toetst of aan de voorwaarden van artikel 5b is voldaan en neemt dus geen inhoudelijk besluit over de aard van het beroep.

Recht op onderwijs

De huidige wetgeving regelt niet dat aan kinderen met een vrijstelling op grond van artikel 5b, vervangend onderwijs moet worden gegeven. Ook regelt de wetgeving niet dat er toezicht op vervangend onderwijs wordt gehouden. Dit betekent niet dat de conclusie getrokken kan worden dat deze jongeren geen onderwijs ontvangen. Het staat ouders vrij om zelf onderwijs voor deze jongeren in te richten. De vraag hoeveel jongeren vervangend onderwijs krijgen en wat de kwaliteit van dat onderwijs is, kan vanwege het ontbreken van een wettelijk kader hiervoor, echter niet beantwoord worden.

Doordat het niet wettelijk verplicht is vervangend onderwijs te geven aan leerlingen met vrijstelling van de leerplicht op basis van artikel 5b en er geen overheidstoezicht is op de kwaliteit van het vervangend onderwijs, is het recht op onderwijs voor deze jongeren niet wettelijk gewaarborgd.

Al sinds 2020 ligt er een wetsvoorstel voor aanpassing van artikel 5b. In dit voorstel wil de regering regelen dat ook voor kinderen waarvan ouders een beroep hebben gedaan op de vrijstelling op grond van richting bezwaren, onderwijs gegarandeerd wordt. Aan dit onderwijs worden dan ook kwaliteitseisen verbonden. Ondanks de landelijke aandacht en zorg die er is over een landelijk groeiend aantal van leerplichtige kinderen die thuis onderwijs volgt, blijft het nog onduidelijk wanneer dit wetsvoorstel verder in het landelijke proces wordt opgepakt. Vooruitlopend op het definitief maken van het wetsvoorstel hebben wij al een aantal jaren een veranderende werkwijze voor het afgeven van een vrijstelling op basis van artikel 5b.

Werkwijze

Bij nieuwe kennisgevingen voor vrijstelling op basis van artikel 5b, of bij veranderende omstandigheden ten opzichte van een vorige kennisgeving, nodigt de gespreksvoerder Onderwijs de ouders vrijblijvend uit voor een gesprek. Als ze niet bereid zijn om het gesprek aan te gaan dan worden er aanvullende vragen per mail gesteld. In het gezamenlijke casuïstiekoverleg wordt besloten of de kennisgeving voldoet aan de wettelijke vereisten (artikel 6 en 8) van de Leerplichtwet 1969.

De grafiek op de volgende bladzijde geeft een overzicht van het totaal aantal verleende vrijstellingen⁴ van de leerplicht in de gemeente Barneveld in het schooljaar 2022-2023 ten opzichte van het schooljaar 2021-2022.

Artikel 5c

Als ouders met hun kind naar het buitenland gaan kan er een beroep worden gedaan op de vrijstelling van artikel 5 sub c Leerplichtwet. Een vrijstelling kan worden aangevraagd als het kind staat ingeschreven bij een school in het buitenland en deze ook geregeld bezoekt. Een beroep op deze vrijstelling dient er te zijn voor 1 juli van het komende schooljaar. Bij dit beroep dient ook een verklaring te worden overgelegd van het hoofd van de betreffende school in het buitenland, waaruit blijkt dat het kind is ingeschreven en de school regelmatig bezoekt. De vrijstelling kan worden verleend voor de periode van een jaar of voor een specifieke periode, korter dan een jaar. Daarnaast is het afhankelijk van de school in Nederland of het kind ingeschreven kan staan in de periode dat het zich in het buitenland bevindt. Mocht er een herhaalberoep worden gedaan door ouders, dan worden ouders geïnformeerd dat er een adresonderzoek wordt verricht door BRP. Dit afgelopen schooljaar is er 4 keer een vrijstelling artikel 5c afgegeven.

⁴ Vrijstelling onder artikel 5 lid a: wanneer een kind psychisch of lichamelijk ongeschikt is om onderwijs te volgen;

⁴ Vrijstelling onder artikel 5 lid b: wanneer ouders bedenkingen hebben tegen de richting (levensovertuiging, religie) van alle scholen binnen een redelijke afstand van het woonadres.

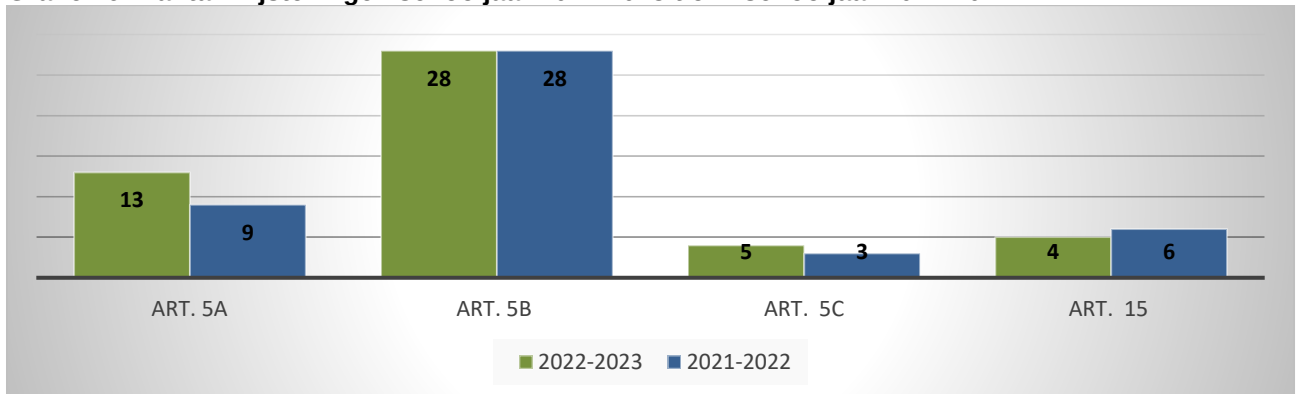
⁴ Vrijstelling onder artikel 5 lid c: wanneer een kind is ingeschreven op een school in het buitenland en deze regelmatig bezoekt.

⁴ Artikel 15 wordt gebruikt om tijdelijke vrijstelling te verlenen aan jongeren vanaf 16 jaar omdat zij wegens psychische problemen of stoornis uitvallen van onderwijs en op een andere manier (bijvoorbeeld een combinatie van therapie en thuisstudie of een interne opleiding binnen een groot bedrijf) een startkwalificatie proberen te halen. Onder startkwalificatie wordt verstaan: een vwo-, havo- of minimaal mbo 2-diploma.

Artikel 15

Ouders kunnen een verzoek indienen om hun kind van 16 jaar en ouder op basis van bijzondere omstandigheden vrij te stellen van de inschrijvingsplicht. Dit dienen zij te doen voor het dat het kind 16 jaar is geworden. De jongere zal op andere wijze voldoende onderwijs genieten. Onder 'voldoende onderwijs' wordt meestal verstaan dat het onderwijs streeft naar een startkwalificatie. Het betreft hier bijvoorbeeld jongeren die kunnen gaan werken en intern een bedrijfsopleiding volgen die kan leiden tot een startkwalificatie. Er zijn 4 vrijstellingen op basis van artikel 15 in de gemeente Barneveld dit schooljaar.

Grafiek 6: Aantal vrijstellingen schooljaar 2022-2023 t.o.v. schooljaar 2021-2022

In bovenstaande grafiek is te zien dat er in totaal dertien vrijstellingen artikel 5a in de gemeente Barneveld zijn. Dit zijn er vier meer dan in het vorige schooljaar. Van deze vrijstellingen is er 1 nieuw afgegeven dit schooljaar. De andere vrijstellingen zijn al bestaande en/of meegekomen als gevolg van verhuizing elders uit het land naar de gemeente Barneveld.

Daarnaast is het aantal kinderen dat een vrijstelling artikel 5b heeft gelijk gebleven ten opzichte van vorig schooljaar.

5. Handhaving

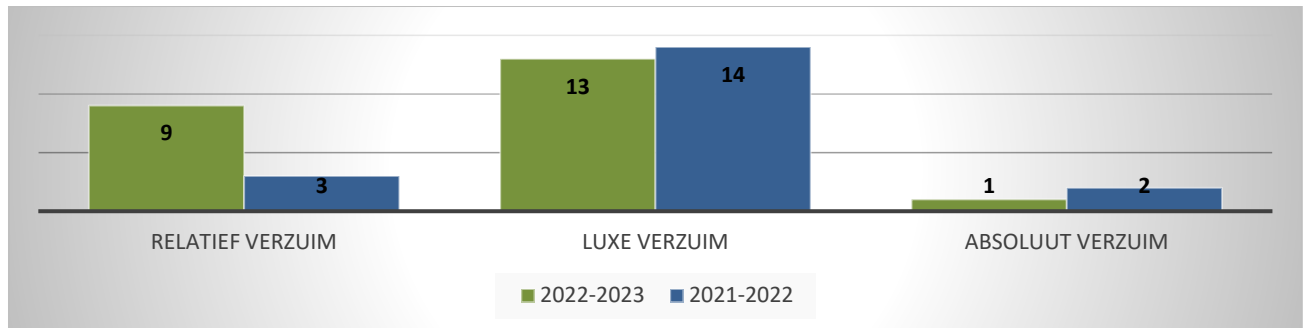
De gespreksvoerder Onderwijs probeert zoveel mogelijk te voorkomen dat er een proces-verbaal wordt opgemaakt voor overtredingen van de leerplichtwet. Toch kan het soms nodig zijn om dit wel te doen. Een proces-verbaal wordt opgemaakt door de Buitengewoon Opsporingsambtenaren bij een overtreding van de Leerplichtwet 1969. Bij de gemeente Barneveld werkt een gespreksvoerder Onderwijs die deze bevoegdheid heeft. Bij een proces-verbaal vraagt de Officier van Justitie aan de Raad van de Kinderbescherming (RvdK) om een onderzoek te doen en een advies op te stellen. De ouders en/of leerling krijgen, afhankelijk van de ernst van het schoolverzuim, een oproep om te verschijnen bij de Officier van Justitie of bij de rechtbank. Naast een (voorwaardelijke) taakstraf kan er (gedwongen) hulpverlening, een werkstraf, een gedragscursus en/of een persoonlijkheidsonderzoek worden opgelegd.

5.1 Bureau Halt

Is er sprake van licht schoolverzuim en geen, of slechts beperkte, zorgsignalen en is de jongere nog niet eerder met politie, justitie of Bureau Halt in aanraking geweest? Dan zal de jongere doorgaans een Haltafdoening krijgen. Deze vorm van een proces-verbaal wordt dan ter afhandeling naar Bureau Halt gestuurd. Het voordeel van een Haltafdoening is dat de jongere buiten het justitieel traject blijft. Bureau Halt gaat dan in gesprek met de leerling. Daarnaast worden er vaak educatieve werk-/leerstraffen en maatschappelijke opdrachten ingezet ter afhandeling van de overtreding van de Leerplichtwet 1969. Ook zullen via het signaleringsinstrument dat Bureau Halt gebruikt, alle leefgebieden van de jongere besproken worden. Indien nodig kan Bureau Halt ook doorverwijzen naar hulpverlening of een zorgmelding doen.

Grafiek 7 geeft een overzicht van het aantal procesverbalen die zijn opgemaakt in de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023. Dit schooljaar laat het aantal afdoeningen ten aanzien van relatief zorgverzuim een grote verhoging zien ten opzichte van vorig schooljaar. We weten niet wat de reden hiervan is.

Grafiek 7: aantal proces-verbalen per schooljaar in Barneveld

6. Vooruitblik

Tot slot blikken we vooruit naar het schooljaar 2023-2024. De ambitie van de gemeente Barneveld is dat kinderen gezond en veilig opgroeien, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot zo zelfstandig mogelijke inwoners. Daarnaast hebben de gespreksvoerders Onderwijs een aantal speerpunten waar komend schooljaar ook specifieke aandacht naar toegaat. Hieronder worden deze kort benoemd en toegelicht.

1. Preventie route verder ontwikkelen

Er is een eerste aanzet gemaakt om de preventieve route vanuit de functie als gespreksvoerder onderwijs voor de scholen te optimaliseren. Door verdere ontwikkeling van de preventieve route zal eerder het gesprek gevoerd worden met de leerling door eerder te melden. Hiermee ook vooruitlopend op de verdere landelijke ontwikkelingen die spelen rondom schoolaanwezigheid.

2. Uitbouwen van het contact met de scholen

Afgelopen schooljaar hebben we eerste ervaringen opgedaan met de inzet van vaste contactpersonen vanuit de gespreksvoerders onderwijs voor de scholen op het primair onderwijs. Nu alle scholen in het primair onderwijs een vast contactpersoon hebben worden we nog niet automatisch en structureel door alle scholen gevonden. Dit schooljaar zal de ingezet worden op de verdere bekendheid hiervan naar alle scholen, zodat we de samenwerking ook verder kunnen versterken.

3. Brieven actualiseren

De gespreksvoerders Onderwijs gebruiken in het contact naar de ouder/jongere diverse brieven. Deze worden dit schooljaar allemaal doorlopen en zo nodig aangepast naar begrijpelijke taal.